

JOEL LEHTONEN

RAKASTUNUT RAMPA

JOEL LEHTONEN

RAKASTUNUT RAMPA

 SAGA
EGMONT

Joel Lehtonen

Rakastunut rampa

SAGA Egmont

Rakastunut rampa

Cover image: Shutterstock

Teoksen henkilöhahmot ja kieli eivät kuvasta kustantajan kantaa tai näkemystä. Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, joka kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 2020 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726307467

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont,
www.egmont.com

1.

Tietä pitkin kulkee omituinen olento. Kulkee... tai paremminkin liikkuu. Loikkii nelinkontin... Hän on niinkuin koira tai jänis.

Synkkäin kuusien reunustama tie hukkuu syksyiseen sumuun, niin ettei häntä kauempaa tarkasti eroita. Huomaa ainoastaan, että jokin olento se on... olento, joka hyppii kömpelösti. Sen päässä heilahtelee jotain pitkää... ja seljässä keikkuu jokin esine.

Nyt hän on tullut lähemmäksi ja nousee pystyyn maasta... Ikäänkuin pyrkien inhimilliseen asentoon. Hän ei enää loiki, vaan kävelee... Tuossa hän tulee, selvenee yhä raskaassa sumussa. Tulee kuin neliskulmainen puulaatikko. Laatikon alla horjuu kaksi hyvin lyhyttä jalkaa, joiden polviin hän kävellessään nojautuu käsillään. Jaloissa on hänellä suuret nauhakengät; pohkeiden ympärille kääritty kapeat, repaleiset säärystimet. Hän ähkii ja huohottaa.

Miehen tukka on tavattoman pitkä, pellavankellertävä. Ellei se nyt olisi pistetty piiloon hänen lippahattunsa alle, lainehtisi se vyötäröille asti. Pari harvasuortuvaista hiustukkaa riippuu kuitenkin esillä, sumusta märkinä ja maahan koskemisesta likaisina. Märkyyttä ja vesihelmiä on parroittuneissa poskissakin, joihin partaveitsi ei ole aivan äskettäin koskenut.

Rinta on surkeasti sisään painunut. Päällystakki, tavallisen alustakin kokoinen, roikkuu väljästi. Sekä päällystakin että alustakin kaulukset on napitettu umpeen ja nostettu pystyyn, suojaamaan vilulta olennon kaulaa ja jäykkää niskaa.

Jäykkää niskaa tosiaan!

Vastaantulija ehkä katsahtaa ihmeissään tätä parrakasta tonttua... tätä kääpiötä, joka äsken loikki maata pitkin. Silloin saattaa tonttukin luoda häneen aran ja alakuloisen silmäyksen... jopa viimein, jos häntä kauan töllistellään, iskeä katselijaan vihaisen luimauksen... niin pitkän, että tonttu joutuu hetkiseksi kääntymään taaksepäin. Mutta silloin ei käänny ainoastaan hänen päänsä, vaan koko yläruumis! Hartiat ja olkapäät ovat hyvin koholla; seljässä törrottää suunnaton muhku... kuin mikäkin vaatemytty. Hiustupsujen välistä se pullottaa korkealla... terävänä, peloittavana ja säälittävänä.

Kaulassa, nuorasta tehdyssä silmukassa, riippuu miehellä halkosaha. Se esine se keikkui äsken hänen hartioittensa päällä. Kupeelleen on hän köyttänyt kirveen... lujasti terän alta kiinni.

Kankeana hän kääntyy nyt jälleen ja lähtee jatkamaan taivallustaan.

Hän kulkee tuokion sillä tavoin. Sitten hän pysähtyy. Pyörähtää hitaasti ja vilkaisee taakseen. Toista ihmistä ei enää näy... mutta ehkäpä hän on seisattunut johonkin tienmutkaan... ehkä tuon ison kuusen taakse... ja tähystelee sieltä rampaa? Kääpiö tirkistelee tuokion. Sitten pujottaa hän kouriinsa märät ja likaiset rukkasat, jotka kädessä hän taannoinkin loikki, ja heittäytyy jälleen käsiensä varaan... alkaa sillä tavoin hypellä.

Vaikka tie onkin syrjäpolku eikä siinä määrin yhtenä ja upottavana savivellinä kuin pian tuleva maanite... Helsingin ympäristön valtatie, jota sada hevoset ja rattaat joka päivä sotkevat... niin on tälläkin, melkein avaamatonta metsää muistuttavalla taipaleella tarpeeksi likaa. Milloin hiekkaa, milloin multaa... ja enimmäkseen savea, joka liukastuttaa ja tarttuu ilkeästi rukkasiin. Vesi ja kura roiskahtaakin vähän väliä kulkijan rinnoille ja kasvoille.

Vaivaloista on moinen taivallus... niinkuin nykyään koko poloisen ramman elämä. Mutta hänen jalkansa ovat niin huonot ja väsyneet, että on helpoitus auttaa joskus niiden toimintaa käsillä... sellaisilla paikoilla, missä ei ole vieraita ihmisiä näkemässä. Oman asuinkylänsä pilkkaan hän on tottunut... lasten ja eräiden aikaihmostenkin... Tai ovat enimmäkseen siellä niin tottuneet häneen, etteivät häntä enää ihmettele.

Nyt on raajarikko menossa kyläänsä... pieneen huvilakylään nimeltä Krokkelby. Hän on ollut sieltä vähän syrjemmällä, etsimässä työtä yksinäisistä taloista ja huviloista. Parissa paikassa ennätti hän käydä sisällä... mutta ei saanut siellä halonhakkuuta eikä räätälöimistä... puhumattakaan sitten huvilain rakentamisesta ja korjaamisesta. Sillä hän: yhtä ja toista hän osaa.

Rampa uupui matkallaan suunnattomasti... ja koettaa nyt päästä kotiinsa... tyhjin toimin.

2.

Krokelbyssä tunnetaan hänet tavallisesti nimellä Rampa... Joskus myöskin nimellä Sammakko tai Konnikainen tahi Kapsäkki. Ne ovat tietysti pilkkanimiä eikä niitä paljoa käytetä hänen huultensa... eivätkä siivot ihmiset takanapäinkään. Hänen oikea nimensä on Sakris Kukkelman...

Nyt hän on joutunut Krokelbyn reunaan, sumusta häämöittävän lehmuksen juurelle, jonka kohdalla syrjäpolku yhtyy valtatiehen. Siinä hän nousee jälleen kävelemään... Riisuu rukkaset ja ripustaa ne toiseen ranteeseensa... ja työntää viluiset kädet taskuihinsa. Seisoo paikallaan... pää alakuloisesti painuksissa... Ja katselee huolestuneesti silmiään pyöräyteliä ja ikävöiden ensin tuonne vanhaan herraskartanoon, joka kuultaa etempää, yksitoikkoisten niittyjen keskeltä, savisen ja leveän joen rannalta: tulvavettä lainehtivan Vantaan. Tuo samea Vantaa vierii nimittäin ohi melkoisen läheltä hänen kyläänsä.

Kartanon pihalla ei näy liikettä. Onhan talo vähän niinkuin hyljätty: sen maat jaettu huvilakyläen tonteiksi... ja ainoastaan vuokralaisia, työväkeä, asuu sen yläkerroksessa... alemmassa ei ketään. Pari kolme koivua, jotka ovat jäljellä aikoja sitten istutetusta koivukujasta, koska ne ovat vielä rivissä, seisoo syvällä vedessä, sillä joki on nyt levinnyt sievoisen matkaa lakeudelle, ulottuen aina kartanokummun juurelle asti. Koivut ovat myrskyjen runtelemat ja talon vuokralaistenkin katkomat... he kun näet tarvitsevat paljon polttopuuta hatarissa asumuksissaan: sattuuhan joskus tulemaan kylmäkin talvi.

Sadetta on nyt ollut monta, monta viikkoa... sumujen lomassa.

Mitäpä Sakris Kukkelman tuonne katselee? Huviksensa vain... ajankuluksi. Mitään erikoista ei hän ole toivonutkaan siellä näkevänsä... Ei mitään, mitään erikoista... katselipa muuallekin! Ei mitään uutta.

Koivujen seisominen vedessä tuo Sakrikselle mieleen hänen märät jalkansa... ja ponnistuksesta kuumennutta selkääkin alkaa jälleen vilustaa. Silloin lähtee hän hoipertelevin askelin tallustelemaan kotiinsa... kylmään, yksinäiseen ja tuskallisen kolkkaan asuntoonsa.

Maantie nousee töyrylle, jolle toinen puoli kylää on rakennettu. Toinen puoli sensijaan on levinnyt laaksoon: tuolla alhaalla niitä näkyy paljon pieniä huviloita... niinkuin tulitikkulaatikoita... Alangon pinnasta kohoavat harvametsäiset mäet kuten luodot merenpoukamasta. Varakkaampien ja rikkaiden huvilat ovat täällä mäellä. Niin, täällä asuu enimmäkseen herrasväkeä... huviloissaan, joita pilkistelee pitkien koivujen, synkkien kuusien ja harrottavien mäntyjen keskeltä. Eräissä näistä huviloista on omenapuitakin... ja kesällä on ne kaunistettu kukkalavoilla. Muutamissa komeilevat tornit: joskus valkealla pellillä taikka kuparilla päällystetyt, joskus punaisiksi maalatut... muodoltaan kummalliset: milloin kuin kypäröitä, milloin taasen jonkinmoisten maustemyllyjen näköisiä. Tuimina nuo tornit kurkistelevat harmaan ilman alla...

Torneja ovat eräät työläisetkin koettaneet hommata... ne onnelliset, joilla on omat huvilansa. Torneja... sekä muuta kaunistusta. Tuossa on hoikka torni rakennettu ylhäälle mökin päätyyn: pikku katos neljän korkean pylvään varaan... ikäänkuin maalaiskartanoitten ruokakellotapuli. Mutta pylväitten kiinnitys on ollut huono, ne ovat kallistuneet vinoon, ja niiden keralla koko kattolaitos... Tuolla jälleen on torni perustettu vankemmin. Sen

kannattimista pistäytyy kaksi maahan asti... yli huvilan räystäään kuin tikapuut. Nämä kaksi ja vielä yksi kannatin lisää, mutta edellisiä lyhyempi, nojautuvat savupiippuun ja muodostavat kolmisin sateenvarjon tapaisen rungon, jonka ruoteiden päälle tornin musta huopakatto on vedetty. Sakris tarkastelee laitosta... koska hän on rakennusmestarikin. Se torni pitää; ainoa vika siinä on, että savupiippu on jäänyt liiaksi tornin räystäitten alle. Muuten on pikku huvila iloisen näköinen... vihreäksi maalattu... Ja toisiakin maalattuja huviloita näkee täällä: joku punainen, joku valkea... yksi sininen. Enimmäkseen niissä on musta katto... mutta parissa valkea niinkuin siihen olisi äsken satanut lunta. Muutamissa on hyvin suuret ikkunat, puolen seinän levyiset. Sellaisissa on valoisaa.

Rammalla ei ole huvilaa... Hänen täytyy asua vuokratalossa. Se näkyy jo tuolla alangolla, harmaana ja yksitoikkoisena. Kolmikerroksinen... tai kolmas oikeastaan ullakkohuoneita, törröttäen tasakantisena laatikkona huvilan katolla. Muodoiltaan muistuttaa huvila matkalaukkua. Mutta paljon siihen mahtuu väkeä...

Huvilan päädyssä kuultaa vielä vanha, iso kirjoitus, entisen kaupan kyltti: Lihakauppa.

Ikävä siellä on Sakriksella, pohjakerroksen asukkaalla...

Jospa asuisi edes ylempänä, niin olisi kirkkaampaa...! Ja olisi lämmin lattia alla. Milloin on kirkas ilma... kevättalvella ja kesällä... näkisi yläkerroksista hyvin kauas. Söörnäsiin... ja Helsingin tornitkin... Toiseen kerrokseen näkyy läheinen meri.

3.

Kääpiö astuu huoneeseensa ja vääntää sähkön palamaan. Silloin valahtaa lampusta kamariin punainen hohde. Sakris on nimittäin ympäröinyt lampun värillisellä silkkipaperilla. Kylmänä ja lohduuttomana se valo läikähtää ummehtuneelta haiskahtavaan ja lämmöttömään ilmaan. Tyhjät seinät. Melkein autio kamari. Kehno keinutuoli... Tuossa ikkunan edessä matala räätälinpöytä... Nurkassa näkyy höylä... ja naulassa riippuu pari kummallisia, polvista poikkileikattuja housuja...

Mutta onpa täällä koristuskin seinällä. Väripainos, joka esittää Romeota ja Juliaa: sellainen on kirjoitus kuvan alareunassa.

Eikä varsin ainoakaan koristus. Ikkunalla kasvaa Annansilmä... Sakriksen kukka, hänen nuori lemmikkinsä...

Niin... kukka se ei tee koskaan kenellekään pahaa... ei väittele vastaan, vaan palkitsee isäntänsä hoidon kiitollisuudella, antaen hänen nauttia ihanuudestaan keväällä ja lyhyen kesän aikana. Sähkönappia vääntäessään tuskastuu rampa työnpuutteesta aiheutuvan huolen lisäksi siitäkin ajatuksesta, että se yhtiö, joka omistaa tämän vuokrahuvilan, on taasen koroittanut sähkömaksua. Kamarin kuukausivuokraa oli nostettu muutama viikko sitten. Milloin tuleekaan näistä koroituksista loppu?

Sellaiset seuraukset ne on maailmansodalla... Sodilla yleensä... Nyt saadaan joka maassa vuosikausia maksaa viimeisen sodan kustannuksia!

Sakris ajattelee:

Niin, niin, sellaiset tulokset on sodilla! Se on selvä...
Porvarillisen ja ilkeän maailman tekemillä sodilla...

Ääneensäkin supisten ja hartioitaan vakuuttavasti
nyökäyttäen asettaa hän siinä märkiä rukkasiaan
kuivamaan... uunin viereen, jossa hän keittää ruokansa.
Sitten ryhtyy hän kiskomaan sedästään halkosahaa ja
päästämään kirvestä vyöltään.

Milloin hänen mieleensä johtuu viimeinen maailmansota,
painaa se mieltä... ja suorastaan ärsyttää häntä... niinkuin
melkein kaikkia työläisiä nykyaikaan. Tyytymättömyys
siihen sotaan ja tuskastuminen etenkin sen luomiin
elämänvaikeuksiin leijailee suorastaan ilmassa. Niin,
ihmetellään ja aprikoidaan oloja, jotka saivat tuon sodan
aikaan ja sotkivat hyvänlaisen maailman. Ja ollaan
tyytymättömiä nykyisiin, muka yksinomaan porvarien
kannattamiin maailmankäsityksiin...

Jos saisi ruokaa... niinkuin ennen... Edes ruokaa! Ja
työtä.

Mutta kuinka on Kukkelmanin laita? Nytkin on hän
kuljeskellut kolme, neljä päivää kaikkialla... eikä ole
löytänyt työtä. Sitä muistelee hän saaneensa ennen sotaa
aina helpommalla... Nykyään työttömiä yhä lisääntyy...
vaikka hänen mielestään Suomen vapaussodassa
surmattiinkin kaikki parhaat työläiset...!

Ihme, että hän itse pelastui...

Maailmansota...

Vaikeaksi tullut aika...

Pettymys, että punakaarti joutui tappiolle...

Levoton odotus, mitä nyt maailmasta tulee, sillä jotain
parempaa pitäisi tulla sellaisen mielettömyyden jälkeen
kuin tuo suuri sota oli...

Kaikki nämä yleisesti ilmassa virtailevat, sekavasti
ihanteelliset ja samalla kostonhaluiset ajatukset syrjäyttää
tällä hetkellä Sakriksen mielestä kumminkin muudan aivan

erikoinen ja henkilökohtainen kipu. Tuokion seiso i hän
ovensuussa kumarassa... tuskin jaksaen nyökäyttää
päätänsä taikka paremminkin hartioitaan sen verran kuin
vaadittiin tuota sotaa halveksiakseen. Nyökäytti
hartioitaan... ja niskassa heilahtivat silloin hänen
tahrautuneet hapsensa suurena aaltona. Sitten pitäisi
hän en liikahaa. Mutta paljosta konttaamisesta ja kävelystä
vaivautuneet jalat tekevätkin tenän...! Tuntuvat
sietämättömän kipeiltä. Kulkemisen rasitus antaa jo hänen
kokea seurauksiaan tämän lyhyen levähdyksen jälkeen.
Sakrista aivan pyöräyttää.

Kalpea hän on kivusta... Ja siitähin, että hän on tässä
elänyt jo kuukauden päivät pelkästään perunapuurolla ja
vedellä.

Mutta tällaisen ruuan olikin hän järjestänyt itselleen
osittain ehdoin tahdoin. Hän on näet jonkinlainen
vegetariaani...

Syömättömyydellä uskoo hän voivansa hävittää kerran
muhkun seljästään... ja saavansa jalkansa terveiksi...

Ei ollut helppo saada työtä. Silloin sopi ryhtyä
paastoamaan. Ja sitten hän huomasi... asiaa tarkoin
pohtiessaan... paaston terveelliseksi...

Vaivalla pääsee Kukkelman nyt keinutuoliin,
omatekoiseen mielipaikkaansa, jossa on niin mukava
keinutella ja miettiä... tuumiskella kaikenlaisia maailman
asioita... pitkinä iltapuheina. Siihen hän kapuaa, auttaen
itseään käsillään ylös, sillä jalat eivät yksinään jaksa. Märkä
päällystakki on hänellä vielä yllään. Jalkoja pakottaa
hirveästi... ja kyttyrää ja koko selkärankaa. Hän
huohottaa... Hengitys käy rinnasta niinkuin koiran läähätys,
hyvin hätäisenä ja lyhyesti...

Siinä alkaa hän riisua kenkiään ja sukkiaan... Ja punaiset
jalkoterät, joista toinen on kääntynyt hiukan sivulle päin,
paljastuvat vähitellen.

Menee hetki hiljaisuudessa. Ainoastaan seinän takaa ja ylemmästä kerroksesta kuuluu lasten parkumista.

Särkevää selkäänsä ja kipeitä jalkojaan Sakris ajattelee... Kaikkein vaivaavinta ajatustaan... joka herättää hänessä aina hänen elämänsä katkerimman muiston.

Miksi hän on ennenkaikkea rampa? Monet kerrat on hän pohtinut tämän asian selväksi... mutta nyt täytyisi jälleen sitä pohtia...

Olisi pistettävä tuli uuniin ja lämmitettävä puuro... Vielä on jäljellä sitä toissapäivänä keitettyä... ja ämpärissä on vähän vettä. Mutta kyttyrää ja sääriä täytyy lepuuttaa... ja mietiskellä kohtaloita, jotka vioittivat hänen selkäänsä ja jalkansa.

Kun hän niitä miettii, nykäisee hän pakostakin keinutuolin levottomaan ja vihaiseen liikkeeseen. Ja jälleen kohoo hänen sisästään ikäänkuin kirous... vaikei saisikaan kirotta... ei edes ajatuksissaan, sillä kiroushan kutsuu ihmisen ympärille pahojahenkiä! Ne tekevät onnettoman olon vielä pahemmaksi kuin se oikeastaan on...

Mutta aina ei jaksu vastustaa pahojahenkiä... joita ilma liitelee täynnä... Salaperäistä henkimaailmaa... nykyaikaiselle ihmiselle käsittämättömiä vaikutelmia.

Äiti-vainajan henkikö häntä kiusannee muiden muassa?

Minkälainen olento tuo äiti!

Paha... kuin naiset kaikki.

»Jos menet naisen luokse, niin älä unohda ottaa ruoskaa mukaasi, sanoo Nietseske-kirja», murisee Sakris yksinään, ja hänen huulensa vääntyvät katkeraan hymyyn.

Juuri äiti antoi hänelle elämän julmimman kuorman... tuon kyttyrän selkään ja vääntyneet, kipeät jalat. Vioitti selkärangan...

Vielä eivät jalat ja selkä ole parantuneet... vaikei hän ole enää vuosiin syönyt lihaa eikä mitään saastaista... Ja vaikka hän nyt viimeksi on paastonnutkin.

Äiti se oli hänet tällaiseksi tehnyt! He asuivat silloin tuolla naapurikunnassa... Sakris, hänen isänsä, sisaruksensa ja äiti... Hanabölen kylässä... Mäkituvan asukkaina.

Köyhää ja surkeaa oli siellä tosin elämä. Mutta silti: äidin olisi kuitenkin pitänyt... rakastaa häntä...! Tietää, että hän oli äiti!

Laho oli tölli; isäntä, vaikka kartanonomistaja ja rikas, ei hennonnut sitä parannella... eikä antaa heille maata sen vertaa, että he olisivat voineet pitää edes lehmän... Siksi oli äidinkin ehkä pakko olla kaiket päivät isän kanssa poissa kotoa... isännän töissä: maksamassa vuokransa monet viikot kestäväällä omalla orjuudellaan. Eikä sekään riittänyt: täytyi vielä käydä muuallakin urakoissa. Lapset suljettiin silloin torppaan lukon taakse... etteivät olisi päässeet ulos... itseään vahingoittamaan. Niinkuin he olisivatkaan voineet talvella ulkona liikkua! Eihän Sakriksella ja hänen veljellään ollut housujakaan... vaikka veli, Sakrista vanhempi, oli jo seitsenvuotias... Eikä siskolla ollut hametta... Paljain säärin koikkelehtivat he ahtaassa tuvassa.

Mutta joskin köyhyyttä oli, niin olisi äiti voinut olla lapsilleen hellempi!

Minkäs hän teki! Kun tuli kerran kotiin... oli kesä, ja aurinko, Luonnon armelias ja kaikille hyvyyttään jakeleva silmä, säteili ikkunasta. Ikkunan olivat lapset saaneet vehkeilyksi kehistään irti ja auki. Sakris oli kiivennyt ikkunalaudalle, lämmittelemään ja ihailemaan luontoa. Silloin äiti: ryntää ovesta sisään, ja ärjäisee niin pahasti, kun näkee pojan ikkunalla, että Sakris peljästyä ja putoaa ikkunasta ulos: lyö selkänsä ikkunan alla olevaan hirteen... Ja taittaa selkärankansa!

Kahdentoista ikäiseksi täytyi Sakriksen maata paikallaan sängyssä... Sitten vasta alkoi hän voida liikkua. Maata

huonolla ruualla... ja kitua engelskantaudissakin.

Sellainen keltoton äiti! Minkämoisia ihmiset
saattavatkaan olla. Mutta aina ne... naiset!

4.

Jaloissa ja kyttyrässä on kipu siinä hiukan asettunut. Ja sikäli kuin se asettuu, suuntautuvat yksinäisen ajatukset jälleen yleisempiin asioihin.

Uunissa tihruaa tuli pienissä risuissa, joita Sakris keräsi aikaisemmin syksyllä metsästä... milloin sairaudeltaan jaksoi. Kunnan metsästä... Niinhän kaikkien varattomien on nyt melkein pakko tehdä. Halot ovat kalliita: sekin sodan tulos... porvarillisen katsomuksen tulos!

Risuja täytyy säästää, lämmittää savupelti puolittain kiinni, ja niinpä suitsee savua kamariin, mustaten uunin otsikkoa ja kokoontuen kattoonkin. Mutta onko Sakris tähän syypää? Kyllä hän tahtois olla siisti... ja hän on siisti! Asuntonsa soisi Sakris kauniiksi kuin nukkekaappi!

Mutta puut kallistuvat yhä! Metsien omistajat tahtovat itselleen satakertaisia voittoja. Tietysti. Jopa tuhatkertaisia! Tietysti! Syyttävät rahtikustannuksia ja työpalkkoja. Mutta kohottavat voittonsa sadat kerrat korkeammiksi kuin palkkojen ja rahtien nousu. Minne köyhä väki joutuu, jos sattuu tulemaan kylmä talvi?

Ei, näin ei voi jatkua. Mahtavien täytyy oppia tyytymään pienempiin voittoihin...

Täytyy!

Millä tavalla täytyy? Siitä tuntuu Sakris olevan epätietoinen. Hän huokaisee... ja katselee ajatuksissaan kattoon. Keinutuolinsa on hän kuljettanut uunin eteen... ja istuu nyt siinä jalat allaan, jollakin tavoin suppuun käännettyinä kuin räpylät.

Hanabölen töllissä oli toki halkoja. Puita ei estetty kuljettamasta kartanon metsästä. Mutta nykyään alkavat kai metsätkin olla tyhjä. Metsien omistajat kuljettaneet kaikki ulkomaille.

Hanabölessä tarkeni ainakin sängyssä... ilman housujakin... Tarkeni suuri lapsiparvi: syntyihän näet Sakrista vanhemman veljen ja häntä nuoremman sisaren jälkeen vielä kaksi lasta. Sellaista se on, lapsia tehdään... eikä jakseta niitä hyvin elättää...

Ja naiset sitä tahtovat... järjettömät ja intohimossaan sokeutuvat.

Eikö olisi parempi, jos niitä olisi vähemmän...? Ja ne vähät vaalittaisiin oikein. Ei unohdettaisi jotakuta sairasta kitumaan töllin nurkassa, kuten Sakris unohdettiin. Ja puutteeseenpa ne nuoremmat sisaruksetkin varmaan kuolivat. Pieninä. Yhden heistä muistaa Sakris aina kuolleen: keltaisena, sinisenä, käpertyneenä... kuin mitäkin lihaa... haudattavaksi tehtyä lihaa.

Mutta papit ja opettajat... porvarit... eivät sallisi neuvoa ihmisille, ettei saisi olla lapsia enempää kuin jaksaa hoitaa. Se on muka pahaa... sosialismia. Ja sosialisteja, jotka sen tietävät, ei suvaita... Sillä yhteiskunta tarvitsee paljon lapsia: sotamiehiä, tykinruokaa...

Köyhyytensä vuoksi oli Sakriksen isä sidottu orjuuteensa kartanossa taikka ahertelemaan kylissä päiväläisenä. Harvoin häntä näkyi kotona. Kumma mies, posket puutteesta huolimatta punersivat!... Ei tietänyt mitään siitä, että maailmassa saattaisi olla parempaakin. Niin tyytyi ja eli. Ja niin kuoli. Oli marraskuu... syksy kuin nytkin... pimeä ja märkä ilta. Johonkin Hanabölen taloon oli kuultu huutoa vainiolta, vuoren juurelta. Oli menty katsomaan; siellä makasi isä... tulossa, oikotietä kotiin. Oli kulkiessaan pudonnut kalliolta, ja jalka poikki! Siitä ei enää tointunut... Makasi ensin kuukausia sängyssä. Ei ollut

lääkkeitä... ja mitäpä niistä? Lääkärithän ainoastaan myrkyttävät kansaa, saadakseen rahaa rohdoilla, joilla tehdään ihmiset yhä kipeämmiksi. Sen totuuden oli Sakris kuullut siltä mieheltä, joka täällä Krokkelbyssä aikoinaan piti esitelmiä ja jolta Sakriskin viimein oppi syömään kasviksia... Niin, isä ei päässyt liikkeelle... ja siihen väsyi muutenkin. Kädet sylissä hän aina istui, pää riipuksissa... kuulematta edes, mitä hänelle juteltiin.

Isään kuului koskeneen se, että Sakriksen vanhin veli siihen aikaan lähti pois kotoa. Teki mieli muualle köyhyydestä. Ja naimisiin hänen tietysti piti alkaa päästä! Jokin tyttö, nainen, houkutteli hänet hylkäämään isänsä. Veli meni Helsinkiin.

Siskokin karkasi sinne sitten palvelukseen... ja lopulta Amerikkaan: hänestä ei ole koskaan mitään kuulunut.

Sillä välin oli Sakris joutunut räätälinoppiin. Isä eli vielä kotona... äidin kanssa. Lieneekö äiti isästä välittänyt yhtään? Sakris kävi kuitenkin tylsyvää isäänsä joskus katsomassa... ja muistaa kerran vieneensä hänelle rahaakin, sen verran, mitä sai mestariltaan. Vei juuri vähää ennen isän kuolemaa... ja siitä teostaan on Sakris aina iloinen.

Kun isä kuoli, muutti äiti toiseen kuntaan. Ei käynyt Sakrista katsomassa... eikä Sakriskaan välittänyt hänestä.

Ei silloin. Eikä myöhemminkään. Sakris muistaa äitiään ainoastaan milloin hänen kyttyränsä ja selkärankaansa oikein särkee ja vaivaiset jalat luopuvat hänen altaan. Silloin hän muistaa... keltotonta naista, joka teki hänet tällaiseksi.

Ainoa velikään ei tuntunut haluavan tietää Sakriksesta mitään... vaikka kuului olevan Helsingissä hyvissä ansioissa. Tietysti veljen vaimo vaati miestänsä pySymään Sakriksesta erossa!

Mutta ellei äiti olisi kadonnut vieraihin kuntiin, niin olisi Sakriksen ehkä täytynyt häntä elätellä, antaa hänelle kaikki rahansa, mitä hän maalaisräätälin opissa ansaitsi! Eikä hän olisi siinä tapauksessa ehkä päässyt Hanabölestä sittenkään, kun oli jo melkein valmis kisälli... tuon ilkeän räätälin kynsistä, joka häntä pieksikin. Nyt hän pääsi. Maailma veti sentään häntä puoleensa... lupasi antaa hänen nähdä omin silmin kaikkea sellaista, mitä hän oli oppipoikana itsekseen ja yksinään lukenut. Oli lukenut kaikkea... mitä käsiinsä sai. Työväen lehtiä ja kalentereita... ja muitakin kirjoja. Siihen oli tilaisuutta, vaikka mestari olikin ahnas. Oli aikaa ruokalomilla... ja pyhäisin, kun muut pojat löivät maantiellä kiekkoa... tai alkoivat kulkea naisten aitoissa. Sensijaan Sakris: opiskeli! Piti saada kaikesta selvää.

Nyt hänellä on hyllyllään yhtä ja toista... Krapotkinia... ja viimeksi tuo Nietseske-kirja, jonka hän osti menneenä syksynä Helsingissä... silakkamarkkinan aikaan.

Olisivatpa muutkin ihmiset niinkin oppineita kuin hän...! Silloin voisi maailman varmaan jollakin tavalla järjestää.

Opettaa pitäisi heitä... neuvoa ystävällisesti... ja vetää heidän paheellisuutensa esille! Silloin... maailma...

5.

Siinäpä on Sakris lämmitellyt itselleen puuroa. Pienoinen Shiillos lähettää häneen heikkoa, suloista hohdettaan. Sitten hän aterioi... suoraan emaljisesta kattilasta, jonka hän asettaa jalkainsa väliseen kuopperoon, keinutuoliin, sanomalehden päälle... Helsingin työväenlehdistä jyrkemmän: sitä lainailee hän joskus naapureilta, koska hänellä ei ole nykyään rahaa tilata omaa lehteä...

Kahvikupista juo hän vettä vaatimattomien palainsa painimeksi.

Ei hän paljoa tarvitse. Elää kyllä näinkin... Jos hän saisi aina tällaisiakin... jos eivät viimeiset ansiorahat, pienellä räätälöimisellä saadut, ihan loppuisi, niin...

Kunpa kaikki ihmiset olisivat ruoka-asioissa yhtä tyytyväisiä kuin hän! Ja muissakin... itsekkäissä asioissa... huolehtiessaan omasta mukavuudestaan. Silloin ei olisi rikkaudentavoittelua... Silloin eivät ne pirut tai pahathenget, jotka viettelevät ihmisen sielua rahalla, saavuttaisi kannatusta... kun ei kukaan tahtoisi kultaa! Ei olisi rahaakaan! Ja kun rahaa ei olisi, niin ei koottaisi kapitaaleja... eivätkä valtakunnat joutuisi sotiin, joihin kapitaalinhimoiset niitä viettelevät...

Tyytyväisyys... sepä sentään jotain olisi!

Olisipa Sakriksella nyt vielä kahvijauhoja, joista voisi keittää itselleen iltakahvin...!

Mutta: pahaa on oikeastaan kahvikin... myrkkyä ruumiille... Niin sanoi se vegetaariohtori, joka piti täällä niitä esitelmiä. Myöskin kahvista pitäisi päästä! Mutta ihminen on niin huono. Ikäänkuin pahahenki hänessä

piilee... jossakin syvällä... Jokin sellainen, joka tahtoo kahvia... vaikka kahvi on pahaa... Se piilee kuin perisynti, kuten kristityt sitä nimittäisivät.

Perisynti?

Synti?

Syntiä ei ole mikään... mutta vahingollinen on syntiä!

Sakriksen terveydelle on kahvi kyllä vahingollista.

Ja kuitenkin mieltii Sakris nyt, että hänen täytyisi huomenna kavuta ylempiin kerroksiin lainaamaan tuttaviltaan vähäisen kahvia.

Uunin edessä alkaa raukaista. Vaatimaton ravintokin väsyttää kivuloista ja itseään melkein ruuattomuudella kiusannutta miestä.

Onko viimeisten viikkojen paasto häntä auttanut?

Se olisi auttanut... niin Sakris uskoo... Olisi auttanut, jos hän olisi saanut maata vielä jonkin aikaa lisää rauhassa. Mutta sitten täytyi ruveta etsimään työtä.

Kipu ruumiista on sisällä ja uunin ääressä melkein häлventynyt...

Liian varhaista lienee mennä vielä nukkumaankin... vaikkapa ulkona onkin jo pimeä.

Ikävystyen ja ikävöiden katselee Sakris vetisen harmailla silmillään, joiden alla kiertävät tummat vaot, milloin kattoon, milloin seinille... milloin uunin vieressä olevalle makuulavalle... ja tuuheat, punertavat kulmakarvat rypistyvät mielteissään ja tuskastuneina. Vernissalla voidellussa lautakatossa ei ole mitään muuta näkemistä kuin hämähäkin verkkoja nurkkauksissa. Eikä niissä verkoissa pörise nyt edes kärpästä... Kylmyys lopetti taistelun mustan hämähäkin ja kärpäsen välillä... taistelun, jossa iso ja väkevä syö huonompansa... imee sen vertä. Kummallista! Eikö Luontokaan, joka on niin kaunis... kesällä, auringonpaisteessa... eikö Luontokaan ole viaton? Uskovaiset sanovat, että ihmisen synti on luonnon

turmellut... Pappien uskottelua! He saarnaavat synnistä... väittävät synniksi sitä, että köyhä ehkä rupeaa pyytämään itselleen sellaista, mitä rikkaammilla on... ja papeilla itsellään varsinkin. Köyhät uskovat... ja silloin saavat papit ja rikkaat pitää rikkautensa ja mukavuutensa... Papit tukevat kapitaalia... ja kapitaali tekee sotia. Risti kädessä kulkevat papit armeijain riveissä... yllyttämässä kansaa tappoon... riistämään toiselta kansalta rahaa oman kansansa rikkaiden kukkaroon. Se ei ole muka syntiä... Papitko... ja lukemattomat heidänlaisensa ihmiset... lienevät pilanneet luonnonkin... niin että hämähäkki imee kärpästä? Siitä pitäisi saada selvyys!

Mitähän Nietseske-kirja tästä sanoisi?

Pitäisi... lukea se kirja viimein kokonaan. Sen tekijän nimi on Sara Husta... Naiselliselta ja naurettavalta tuntuva nimi... niin naurettavalta, ettei Sakris ole sitä maininnut tutuilleenkaan, vaikka onkin itse kirjaa heille kiittänyt ja kehoittanut heitä sitä lukemaan. Sara Husta? Hm! Mutta ainakaan kristillinen teos ei se ole... Sakris ei tunne minkäänlaista kristillisyyden tarvetta. Ei ole ollut kristitty siitä saakka kun hän alkoi lukea noita räätälimestarinsa lehtiä, joista näki, minkämoiseksi Kristuksen oppi on tehty. Mutta mistä puhuu Sara Husta, joka on varmasti mies, koskapa hän moittii naisia? Mies, vaikka paneekin puheensa naisen suuhun... kai pilkallaan: ivan allekin voi kätkeä kitkeriä ja ankaria totuuksia.

Niin, mistä puhuu Sara Husta?

Vakavista asioista... Kaikenlaisesta...

Hartaasti oli Sakris käynyt kiinni tähän isoon kirjaan... koska lehdissä oli kehuttu sen epäkristillisyyttä. Sakris osti sen... ja leikkasi vaaleiden kansien suojaksi [lisäkannet sanomalehdestä. Nyt ne kansipaperit ovat aivan kellastuneet ja kuluneetkin.